

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертацію **ВАНА ДУАНЬГУЯ**

«МЕЛОС ЯК ПАРАДИГМА ВОКАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА: НА МАТЕРІАЛІ ТВОРЧОЇ ПРАКТИКИ УКРАЇНИ ТА КИТАЮ»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства (доктора філософії) за спеціальністю 17.00.03 – музичне мистецтво

За останні роки творча активність як одна з сторін взаємовідносин між Україною та Китаєм інтенсивно зростає, йде постійний обмін досвідом: стажування, сумісні творчі зустрічі, концерти, майстер-класи, конкурси тощо. У продовж багатьох років кращі українські вузи намагаються створити необхідні умови для придбання зарубіжними, в тому числі і китайськими, студентами ґрунтовних знань та, забезпечуючи сучасний рівень освіти, надати можливість кожному стати гідним фахівцем у своїй професійній області. Не є виключенням і Харківський національний університет імені І. П. Котляревського, де зараз ми маємо нагоду познайомитися з дуже перспективним дослідженням Вана Дуаньгуя «Мелос як парадигма вокального мистецтва: на матеріалі творчої практики України та Китаю».

Ознайомившись із змістом дисертаційного дослідження, можна зазначити, що її автор поставив та висвітлив дуже актуальну для нашого часу тему. Ван Дуаньгуй, вокаліст за фахом, у своїй представленій до захисту дисертації намагається знайти об'єднуюче підґрунтя у традиціях вокального мистецтва України та Китаю, спираючись на основи китайського та умовно слов'янського мелосу не тільки через перспективу у часі (зокрема, фактично вперше дослідником з Китаю представлений аналіз авангардних творів Е. Денисова та Чжас Цзіпіна), але й маючи на увазі, що у кожному випадку до ладової основи додаються характерні риси національної фонетики, що безпосередньо пов'язані із артикуляційними особливості вимови.

Не вдаючись до переказування змісту дисертації та автореферату, хочу сконцентрувати увагу на найбільш значних цікавих досягненнях Вана Дуаньгуя.

Претенденту, на відміну від численних попередників у проблематиці мелосу, вдалося *вперше*:

- зробити детальний огляд найдавніших першоджерел, в яких виникає поняття мелоса та його визначення і пояснення;
- розглянути мелос як комплексну системну категорію. Безумовно, мелодія опосередковано містить у собі такі компоненти музичної мови як ритм, темп, тембр, гармонія, фактура, динаміка;
- констатувати процес розширення образного кругогляду професійних вокалістів за рахунок взаємопроникнення усталених у рамках європейської традиції прийомів і засобів виконання та певних національно-регіональних аспектів існування у вокальному мелосі;
- виявити такі особливості панмелосу, що створюють основу для споріднення вокального фольклору різних народів (наприклад, Китаю та країн Європи);
- представити широку історичну панораму музичних стилів, напрямків та жанрів, що мали прямий вплив на подальший розвиток вокальної традиції;
- на матеріалі музики ХХ століття створити оригінальний спосіб жанрово-семантичного аналізу, що не застосовувався раніше;
- зробити наголос на трансформації мелосу як явищі та теорії мелосу, що зумовлена історичними змінами музичного мислення. Вона відповідає певному історичному шляху, який пройшла вокальна музика, що змогла поріднити стародавні піснеспіви України і сучасні пісенні зразки китайської професійної традиції;
- довести, що «ключем» до розуміння інтонаційного «образу світу» у китайській пісні постає мелос, як форма національного мислення.

Одним з основних достоїнств дисертаційного дослідження Вана Дуаньгуя є наявність великої кількості наочних нотних прикладів, які

ілюструють усі тези роботи, підтверджуючи їх справедливість та роблячи їх ще більш переконливими.

Слід зазначити, що дисертант «не боїться» поринути у глибини філософських роздумів відомих авторів, які допоможуть йому обґрунтувати головні ідеї своєї роботи, зокрема, мова йде про лірику, яка найчастіше є змістом вокальної музики.

Як перегук із давньогрецькими філософами (Аристотель, Платон) та сучасними музикознавчими інтенціями (О.Самойленко¹, Л.Шаповалова) можна сприйняти цитату з дослідження: *«Спорідненість «ліричного Всесвіту» вокальних жанрів китайської та слов'янської культур полягає в єдності предмета відображення – відношення людини до оточуючої реальності як Краси, яка увиразнює духовні сутності світу (Бог, Природа, Любов)»* (с. 164 дисертації).

Говорячи про лірику, Ван Дуаньгуй справедливо згадує фундатора української класичної музики Миколу Віталійовича Лисенка, який є автором більше ніж вісімдесяти різноманітних вокальних жанрів від пісень до розгорнутих музично-драматичних сцен. На думку опонента, доречно було б надати ретельний аналіз хоча б одного солоспіву М.Лисенка: тоді більш яскраво висвітилася творча індивідуальність Віктора Косенко, що позиціонується як послідовник М.Лисенка. Як на мене, то надалі хотілося б коротко простежити історичну логіку паралельного розвитку двох таких різних культур до того моменту, коли їх шляхи змогли перетинутися.

Китайська та загальноєвропейська культури мають у ретроспективі багаторічну історію і у кожній культурі є своя неповторна дорога. Тому цікаво було б порівняти ці шляхи та результат, який ми маємо можливість спостерігати.

¹ О.Самойленко. Методологічні інтенції категорії «духовність» і методичне самовизначення сучасного музикознавства. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського. Вип.85: Духовна культура України: традиції та сучасність.: збірник наукових статей./ ред.-упоряд.М.М.Скорик. К., 2010. С.10-21; Шаповалова Л. Духовная реальность музыкального произведения и методы её познания. Проблемы взаимодействия искусства, педагогики та теории та практики освіти: зб. наук. ст. Харків, ХНУМ імені І.П.Котляревського, 2014. Вип. 40. С.11-32.

Європейська культура, можливо, завдяки своїй багатонаціональності завжди була більш відкритою та готовою прийняти щось нове і ще не звичне. Вона передбачала більшу «товариськість» й це прискорювало загальний процес розвитку в усіх галузях людської діяльності: наука, політика, культура, мистецтво та інш.

Християнство вітає підкреслений інтерес до окремої особистості й отже високий ступінь комунікабельності. Звідси зацікавленість, з одного боку, до колективних жанрів, а з іншого – інтерес до почуттів та переживань індивідууму. В якомусь сенсі європейська культура є екстравертною.

Не дивно, що довгий час для європейця китайська культура асоціювалася з чимось екзотичним, залишалася незнайомою та маловивченою: на відміну від європейської китайська культура це свого роду «річ в собі».

В силу своєї інтровертної природи, замкненості та консервативності вона розвивалася більш повільно, зберігаючи певну стабільність на духовному та стильовому рівнях. Попутно зауважимо, що буддизм теж сприяв зануренню у себе та абстрагуванню від світу. Проте можна припустити, що всередині цієї культури росла потреба оновити тематику і способи відображення навколишнього зовнішнього світу.

Незважаючи на зонішню відсутність загальних стильових особливостей, європейці легше «пішли на зближення» завдяки вже згаданій готовності до сприяття чогось нового та незвичного.

Як результат цих двох тенденцій вже на початку ХХ століття поступово виникала взаємна зацікавленість, що призвела до виникнення сучасної культуротворчої та когнітивної ситуації, яка і стала темою дисертаційного дослідження Вана Дуаньгуя «Мелос як парадигма вокального мистецтва: на матеріалі творчої практики Китаю та України».

Оскільки Ван Дуаньгуй є професійним вокалістом та має можливість спиратися на особистий досвід, мої запитання будуть пов'язані саме із співацькою практикою. Дуже цікаво було б почути думку дисертанта стосовно наступного:

– питання перше: «Чи доводилося пану Вану Дуаньгую створювати національний образ, виконуючи український солоспів?»;

– питання друге: «Чи відчуває він як співак певний вплив українсько-європейських традицій вокалу під час виконання китайського твору та наскільки можна проаналізувати цей процес?».

Третє питання природно та логічно витікає із змісту перших двох : «Чи зможе пан Ван Дуаньгуй проаналізувати своє виконання, спираючись на основні теоретичні положення власного дослідження?»

Проте всі представлені опонентом зауваження, міркування та побажання жодним чином не впливають на позитивну оцінку отриманих результатів самостійного і завершеного дисертаційного Ван Дуаньгуя «Мелос як парадигма вокального мистецтва: на матеріалі творчої практики Китаю та України», актуальність і новизна якого не підлягають сумніву.

В авторефераті стисло та змістовно опрацьовані всі основні положення дисертації.

Публікації за темою дослідження, що надані у списку використаних джерел, повністю висвітлюють основний зміст роботи: це 5 одноосібних статей, з них 4 – у спеціалізованих фахових виданнях, рекомендованих та затверджених МОН України, 1 стаття у фаховому періодичному зарубіжному виданні «Північна музика» (Китайська Народна Республіка). Відтак, дисертація **«Мелос як парадигма вокального мистецтва: на матеріалі творчої практики України та Китаю»**, подана до захисту за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво, повністю відповідає вимогам МОН України до робіт подібного рангу, а її автор **Ван Дуаньгуй** заслуговує присудження йому наукового ступеня кандидата мистецтвознавства (доктора філософії).

Кандидат мистецтвознавства,
солістка-вокалістка
комунального підприємства
«Харківська обласна філармонія»

В. О. Гіголаєва-Юрченко

Яшко Ю.В